Выступленне кіраўніка дэлегацыі Беларускай ССР

К. В. КІСЯЛЕВА

на пленарным пасяджэнні Генеральнай Асамблеі ААН па пытанню аб павелічэнні складу Совета Бяспекі, Эканамічнага і Сацыяльнага Совета і іншых органаў ААН

Пан старшыня, панове дэлегаты! На наш разгляд прадстаўлен праект рэзалюцыі аб павелічэнні колькасці непастаянных членаў Совета Бяспекі. Гутарка ідзе аб змяненні артыкула 23 Статута ААН, у якім гаворыцца, што «Генеральная Асамблея выбірае шэсць іншых членаў Арганізацыі ў якасці непастаянных членаў Совета Бяспекі, удзяляючы, асабліва, належную ўвагу, у першую чаргу, ступені ўдзелу членаў Арганізацыі ў падтрыманні міжнароднага міру і бяспекі і ў дасягненні іншых мэт Арганізацыі, а таксама справядліваму геаграфічнаму размеркаванню». Запатрабуецца перагляд таксама артыкула 27 Статута.

Карысна ўспомніць, што пры вырашэнні пытання аб складзе Совета Бяспекі дзяржавы, якія ўдзельнічалі ў канферэнцыі ў Сан-Францыско ў 1945 годзе, зыходзілі з таго, што неабходна стварыць аператыўны, не надта шматлікі орган і захоўваць пры выбранні яго непастаянных членаў прынцып справядлівага геаграфічнага размеркавання месц. Пасля працяглай дыскусіі канферэнцыя ў Сан-Франциско прыняла амаль аднагалосна рашэнне аб тым, што Совет Бяспекі будзе складацца з 11 членаў, уключаючы пяць пастаянных членаў Совета. Уключэнне ў Статут ААН прынцыпу справядлівага геаграфічнага размеркавання месц непастаянных членаў Совета Бяспекі і Лонданскае пагадненне 1946 года з'яўляюцца адлюстраваннем імкнення заснавальнікаў ААН захаваць і ўмацаваць супрацоўніцтва дзяржаў—членаў ААН, краін з розным грамадскім і дзяржаўным ладам. Наяўнасць гэтага прынцыпу дае магчымасць прадставіць у такім важным органе ААН, як Совет Бяспекі, усе геаграфічныя раёны свету.

Выступіўшыя тут прадстаўнікі Эль-Сальвадора, Венесуэлы, Іспаніі і іншых краін гаварылі аб тым, што перагляд Статута ААН неабходзен для паляпшэння работы Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, для павышэння яе аўтарытэту. Аднак, калі ўважліва вывучыць дзейнасць ААН за мінулыя 11 год, то на многіх прыкладах можна пераканацца ў тым, што не ажыццяўленне Статута, а яго парушэнне наносіць шкоду прэстыжу гэтай Арганізацыі і перашкаджае вырашэнню важных міжнародных праблем.

Ужо на радзе папярэдніх сесій Генеральнай Асамблеі наша дэлегацыя ўказвала на тое, што адносна краін Усходняй Еўропы сістэматычна парушаецца замацаваны ў Статуце ААН прынцып справядлівага геаграфічнага размеркавання месц непастаянных членаў Совета Бяспекі і джэнтльменскае пагадненне 1946 года па гэтаму пытанню.

У 1951 годзе ў Совет Бяспекі па патрабаванню дэлегацыі ЗША замест Беларускай ССР была выбрана Грэцыя, а ў 1953 годзе на месца, якое належыць краінам Усходняй Еўропы, была выбрана Турцыя. Як вядома, у 1955 годзе на гэтае месца былі вылучаны Філіпіны, якія не маюць ніякіх адносін да раёна Усходняй Еўропы. Усе памятаюць, што на X сесіі Генеральнай Асамблеі пры выбарах у Совет Бяспекі было праведзена 36 тураў галасаванняў, і ўсё-ж Філіпіны не былі выбраны ў склад Совета. Некаторыя дэлегацыі краін Еўропы, Азіі і Латынскай Амерыкі тады галасавалі супраць кандыдатуры Філіпін таму, што пазбаўленне краін Усходняй Еўропы іх законнага месца ў Совеце Бяспекі, на іх думку, не з'яўлялася падыходзячым метадам для павелічэння прадстаўніцтва ў органах ААН краін Азіі і Афрыкі. Такая пазіцыя была зусім справядлівай і правільнай. У гэтым годзе пры выбарах у Совет Бяспекі дэлегацыя ЗША, выкарыстаўшы ў сваіх мэтах так званае «венгерскае пытанне», аказала мацнейшы націск на іншыя дэлегацыі, і толькі ў выніку гэтага націску быў зноў бесцырымонна парушан прынцып справядлівага геаграфічнага размеркавання месц непастаянных членаў Совета Бяспекі, і ў гэты важнейшы орган ААН былі працягнуты Філіпіны.

Выбранне Філіпін у Совет Бяспекі ў парушэнне законных правоў усходне-еўрапейскіх краін сведчыць аб тым, што некаторыя дзяржавы не лічыліся ні са Статутам ААН, ні з заключаным у Лондане джэнтльменскім пагадненнем.

Прадстаўнік Аўстраліі пан Спендэр у сваім выступленні 18 снежня г. г. заявіў, што нельга ставіць у залежнасць павелічэнне колькасці непастаянных членаў Совета Бяспекі, Эканамічнага і Сацыяльнага Совета і іншых органаў ААН ад аднаўлення правоў у ААН Кітайскай Народнай Рэспублікі. На думку прадстаўніка Аўстраліі, іншая пастаноўка пытання з'явілася-б сродкам націску на тыя дэлегацыі, якія прагаласавалі ўжо за тое, каб на гэтай сесіі Генеральнай Асамблеі не разглядалася пытанне аб аднаўленні законных правоў КНР у ААН.

Дэлегацыя Беларускай ССР не можа згадзіцца з такой думкай прадстаўніка Аўстраліі і, са свайго боку, лічыць, што зусім нецярпімым парушэннем Статута ААН з'яўляецца тое, што да гэтага часу не адноўлены законныя правы Кітайскай Народнай Рэспублікі ў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Ненармальнасць такога становішча, якое падрывае давер'е да ААН, цяпер прызнаюць усе, хто ўладае мінімальнай здольнасцю лічыцца з рэальнымі фактамі. На працягу раду год КНР пазбаўляюць права заняць сваё законнае месца ў ААН. З году ў год на сесіях Генеральнай Асамблеі прымаліся несправядлівыя рашэнні аб тым, каб не разглядаць ніякіх прапаноў адносна прадастаўлення месца прадстаўнікам Цэнтральнага народнага ўрада Кітайскай Народнай Рэспублікі. Адсутнасць прадстаўнікоў Кітая ў ААН фактычна пазбаўляе велізарную частку насельніцтва Азіі і амаль адну чацвёртую частку насельніцтва зямнога шара магчымасці прымаць удзел у рабоце як Генеральнай Асамблеі, так і Совета Бяспекі, а таксама і спецыялізаваных устаноў і іншых органаў ААН.

Несправядлівасць і незаконнасць становішча, якое стварылася, зусім відавочныя. Тым не менш, пэўная група краін на чале з ЗША працягвае выступаць супраць неадкладнага аднаўлення неаспрэчных правоў КНР у ААН, выступаць супраць таго, каб КНР мела сваіх прадстаўнікоў у Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Але тыя, хто выступае супраць аднаўлення правоў КНР у ААН і за захаванне правоў нікога не прадстаўляючых паноў з вострава Тайвань, не хочуць лічыцца з рэальнай рэчаіснасцю, з фактамі, якія сведчаць аб тым, што 600-мільённы кітайскі народ можа прадстаўляць у ААН толькі Цэнтральны народны ўрад Кітайскай Народнай Рэспублікі. Ужо многія дзяржавы прызнаюць ненармальным той факт, што на працягу вось ужо доўгага часу ў ААН не дапускаюцца прадстаўнікі вялікай дзяржавы—Кітайскай Народнай Рэспублікі, якая нядаўна адзначыла сёмую гадавіну свайго існавання. Адсутнасць КНР у ААН не толькі падрывае аўтарытэт нашай Арганізацыі, але і перашкаджае ёй паспяхова вырашыць важнейшыя пытанні міжнароднага жыцця, асабліва пытанні, якія датычаць Азіі і Далёкага Усходу.

Вось чаму дэлегацыя Беларускай ССР лічыць, што перш за ўсё, Генеральная Асамблея павінна ліквідаваць несправядлівасць у адносінах да КНР і аднавіць законныя правы Кітайскай Народнай Рэспублікі ў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Толькі пасля такога рашэння ААН магла-б разгледзець пытанне аб павелічэнні колькасці непастаянных членаў Совета Бяспекі, Эканамічнага і Сацыяльнага Совета і іншых органаў ААН.

Аднавіўшы законныя правы КНР у ААН, Генеральная Асамблея павінна будзе сваім наступным рашэннем зафіксаваць размеркаванне месц у галоўных органах ААН для асноўных геаграфічных раёнаў свету, уключаючы прадастаўленне аднаго месца непастаяннага члена Совета Бяспекі краінам Усходняй Еўропы.

Разглядаемая прапанова 20 латына-амерыканскіх краін аб павелічэнні колькасці непастаянных членаў Совета Бяспекі ставіць перад намі сур'ёзнае пытанне аб змяненні раду важных артыкулаў Статута ААН. Вядома, што папраўкі да цяпер дзеючага Статута ААН могуць уступіць у сілу для ўсіх членаў Арганізацыі толькі пасля таго, як яны будуць прыняты двума трэцямі галасоў членаў Генеральнай Асамблеі і ратыфікаваны ў адпаведнасці з іх канстытуцыйнай працэдурай двума трэцямі членаў Арганізацыі, уключаючы ўсіх пастаянных членаў Совета Бяспекі.

Пан старшыня, з моманту стварэння Арганізацыі Аб'яднаных Нацый прайшло ўжо больш дзесяці год. За гэты час адбыліся падзеі сусветна-гістарычнага значэння, якія ўнеслі вялікія змены ў міжнароднае жыццё і ў становішча нашай Арганізацыі. Узрос колькасны склад ААН. Толькі ў гэтым годзе ў параўнанні з мінулым годам колькасць членаў ААН узрасла на 20 дзяржаў. Рост нашай Арганізацыі з'яўляецца станоўчым фактам. Мы ўсе віталі прыём новых членаў у ААН.

Кідаючы позірк на той шлях, які прайшла Арганізацыя Аб'яднаных Нацый за мінулыя 11 год, мы бачым, што ў тых выпадках, калі ААН дзейнічала ў адпаведнасці з духам і літарай свайго Статута, у адпаведнасці з яго асноўнымі палажэннямі, якія прадугледжваюць поўнае роўнапраўе ўсіх членаў ААН, строгае захаванне прынцыпу аднагалосся вялікіх дзяржаў,—гэта садзейнічала ўмацаванню міжнароднага аўтарытэту ААН.

Калі ААН кіравалася палітыкай мірнага суіснавання і супрацоўніцтва дзяржаў, яна ўносіла станоўчы ўклад у справу абароны ўсеагульнага міру і забеспячэння бяспекі народаў. Наадварот, у тых выпадках, калі рабіліся спробы парушыць палажэнні Статута, абыйсці яго, гэта наносіла сур'ёзную шкоду справе міру, а разам і рэпутацыі ААН, істотна аслабляла нашу міжнародную Арганізацыю.

Прычына раду няўдач, якія напаткалі ААН, заключаецца не ў тым, што яе Статут дрэнны або недасканалы, а ў тым, што некаторыя дзяржавы, якія з'яўляюцца членамі ААН, не выконваюць абавязацельстваў, накладаемых на іх Статутам.

Пан старшыня, дэлегацыя Беларускай ССР прытрымліваецца цвёрдага пераканання ў тым, што ў даных умовах цяпер дзеючы Статут ААН цалкам адпавядае задачам забеспячэння міжнароднага міру і бяспекі, задачам развіцця шырокага дружалюбнага супрацоўніцтва паміж дзяржавамі і не мае патрэбы ні ў якіх змяненнях. Усякія спробы змяніць Статут ААН, перагледзець некаторыя яго палажэнні могуць быць наруку толькі тым колам, якія не зацікаўлены ў эфектыўнай дзейнасці ААН, у змяншэнні міжнароднай напружанасці.

Значыць, задача заключаецца не ў тым, каб змяняць Статут, а ў тым, каб дабівацца ўзгодненасці дзеянняў паміж дзяржавамі, асабліва паміж пастаяннымі членамі Совета Бяспекі. Пры наяўнасці сапраўднага імкнення дзяржаў—членаў ААН да ўмацавання міжнароднага супрацоўніцтва і забеспячэння бяспекі народаў Статут у яго цяперашнім выглядзе цалкам адпавядае прад'яўляемым да яго патрабаванням.

Паводле ўказаных вышэй меркаванняў дэлегацыя Беларускай ССР не можа падтрымаць праект рэзалюцыі 20 дэлегацый латына-амерыканскіх краін, які прапануе змяніць артыкулы 23 і 27 Статута ААН, і будзе галасаваць супраць яго.

ПРЭЗІДЭНЦКАЯ БІБЛІЯТЭКА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ